

Кузнецова Людмила Валеріївна кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри історії та права, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, <https://orcid.org/0000-0001-6810-1017>

Залізняк Олена Іванівна викладач кафедри управління у сфері цивільного захисту, Навчально-наукового інституту цивільного захисту Національного університету цивільного захисту України, м. Черкаси, <https://orcid.org/0009-0001-7697-1335>

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ ЩОДО ПОДОЛАННЯ ПРИРОДНИХ ЗАГРОЗ

Анотація. Глобалізаційні процеси, геополітичний стан та інші види трансформаційних процесів в суспільстві гостро торкаються питання збереження та захисту навколишнього природного середовища. На зараз довкілля перетворилося на екологічну загрозу, що гальмує як належний розвиток соціально-суспільного середовища так і економічний розвиток держави в цілому.

В статті авторки досліджують питання екологічних загроз для суспільства та забезпечення екологічної безпеки як складової частини національної безпеки. Забезпечення екологічної безпеки, а тим самим підтримання екологічної рівноваги на території держави та збереження генофонду нації є безпосереднім обов'язком держави закріпленим ст. 16 Конституції України. В свою чергу ст. 50 Конституції України гарантує право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої шкоди.

Авторки зазначають, що легальне визначення екологічної безпеки дає діюче законодавство, зокрема Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища». Також в статті розкривається проблематика екологічних загроз та чинників, що впливають на такі загрози. Окреслюються ключові моменти екологічної політики та стратегічні цілі екологічної безпеки. Екологічна політика виступає як організаційна й контрольна функція держави та діяльність суспільства по відношенню до охорони навколишнього природного середовища та ефективного використання природних ресурсів. Причиною екологічних загроз є в першу чергу нераціональне та неефективне використання природних ресурсів, антропогенне та технологічне перевантаження

ISSN 2786-6025 Online

нашої території, наслідки аварії на ЧАЕС, а також наслідки пов'язані з воєнними діями.

В статті дається загальна характеристика законодавчого унормування екологічної безпеки, досліджується проблематика національного екологічного інтересу та виокремлення його складових частин. Національний екологічний інтерес є складовою державної екологічної політики, що формується в процесі розвитку суспільства, залежить від стану екологічної культури в суспільстві та підтримується органами державної влади.

Ключові слова: безпека, національна безпека, екологічна безпека, екологічне законодавство, природне навколишнє середовище, екологічна ситуація, національні екологічні інтереси, природні загрози.

Kuznetsova Lyudmila Valeriivna Candidate of Law, Associate Professor, Associate Professor of the Department of History and Law, Cherkasy State Technological University, Cherkasy, <https://orcid.org/0000-0001-6810-1017>

Zalizniak Olena Ivanivna Civil Protection Management, Educational and Scientific Institute of Civil Defense, National University of Civil Defense of Ukraine, Cherkasy, <https://orcid.org/0009-0001-7697-1335>

ENVIRONMENTAL SECURITY AS A COMPONENT OF NATIONAL ENVIRONMENTAL INTERESTS IN OVERCOMING NATURAL THREATS

Abstract. Globalization processes, geopolitical situation and other types of transformation processes in society acutely affect the issue of environmental preservation and protection. At present, the environment has become an environmental threat that hinders both the proper development of the socio-social environment and the economic development of the state as a whole.

In the article, the authors examine the issues of environmental threats to society and ensuring environmental security as a component of national security. Ensuring environmental security, and thereby maintaining ecological balance on the territory of the state and preserving the nation's gene pool, is a direct duty of the state enshrined in Article 16 of the Constitution of Ukraine. In turn, Article 50 of the Constitution of Ukraine guarantees the right to an environment safe for life and health and to compensation for damage caused.

The authors note that the legal definition of environmental security is given by the current legislation, in particular the Law of Ukraine "On Environmental Protection". The article also reveals the issues of environmental threats and factors that influence such threats. The key points of the environmental policy and the

ISSN 2786-6025 Online

Strategy of the goal of environmental safety are outlined. Environmental policy acts as an organizational and control function of the state and the activities of society in relation to environmental protection and effective use of natural resources. The cause of environmental threats is primarily the irrational and inefficient use of natural resources, anthropogenic and technological overload of our territory, the consequences of the Chernobyl accident, as well as the consequences associated with military operations. The article gives a general characteristic of the legislative regulation of environmental safety, examines the issues of national environmental interest and the isolation of its components. National environmental interest is a component of state environmental policy, which is formed in the process of development of society, depends on the state of environmental culture in society and is supported by state authorities.

Keywords: security, national security, environmental security, environmental legislation, natural environment, environmental situation, national environmental interests, natural threats.

Постановка проблеми. За сучасних умов техногенного розвитку, безконтрольного втручання в природу та використання природних ресурсів, шкідливих екологічних наслідків викликаних воєнними подіями в державі на центральний план виходить проблема збереження екологічної системи, так, як всі її складові як то: атмосферне повітря, гідросфера та біосфера постійно зазнають антропогенного тиску. В свою чергу безпечно навколишнє природне середовище є запорукою нормальної життєдіяльності людини, а тим самим функціонуванням в державі соціальних та економічних інституцій. На превеликий жаль на зараз техногенні та природні катастрофи змінюють свій характер і стають взаємозалежними та взаємопов'язаними. Це викликано тим фактом, що природна та техногенна небезпеки не є прямою відповідальністю однієї держави, а набула міждержавного або транснаціонального статусу.

Екологічні виклики для навколишнього природного середовища, а тим самим для суспільства потребують як законодавчого так і політико-економічного пошуку сприятливих заходів в частині запобігання та ліквідації наслідків екологічних небезпек та екологічних катастроф. Належна програма екологічної безпеки як складової частини національної безпеки повинна гарантувати на законодавчому рівні задоволення екологічних інтересів людини та суспільства, захист довкілля від загроз планетарного масштабу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженням проблематики екологічної безпеки та природних загроз свого часу займалися: Гобела В.В., Гобела В.В., Горбаченко Ю.М., Калашник О., Корнеєв Ю.В., Копанчук В.О., Мальований М.С., Пасинчук К.М., Подуфалов П.П., Хилько М.І. Водночас постійні глобальні геополітичні та техногенні виклики, що супроводжують

ISSN 2786-6025 Online

наше суспільство «підтримують» питання екологічної безпеки на актуальному рівні, що потребує подальшого наукового дослідження.

Мета статті полягає в дослідженні за допомогою загальних та спеціальних методів питання екологічної безпеки, виокремлення її як складової частини національної безпеки та визначення її місця серед глобальних природних загроз.

Виклад основного матеріалу. За сучасних умов розвитку суспільства ключовою функцією в державі є безпека, в тому числі екологічна, що включає в себе безпечні умови для життя суспільства та збереження і відновлення навколишнього природного середовища.

У відповідності зі ст.9 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» основними засадами внутрішньої політики в екологічній сфері та сфері техногенної безпеки є: забезпечення конституційних прав громадян на безпечне довкілля, створення екологічно і техногенно безпечних умов життєдіяльності населення, посилення просвітницької діяльності з інформування населення про екологічні норми і стандарти; збереження навколишнього природного середовища, вдосконалення національної екологічної політики, стимулювання розвитку екобезпечних технологій; забезпечення комплексного захисту населення та реабілітації території від негативного впливу наслідків Чорнобильської катастрофи, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи; здійснення заходів щодо безпечного поводження з радіоактивними відходами, зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему; підвищення рівня цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру; впровадження системи екологічно збалансованого використання природних ресурсів [1].

На думку П.П. Подуфалова екологічна безпека населення є найбільш гуманним, благородним і відповідальним завданням екологічного законодавства, яке, по-перше, закріплює екологічні права громадян України, по-друге, гарантує їх реалізацію, по-третє, визначає правові, економічні та соціальні основи охорони навколишнього природного середовища.

Екологічна безпека як юридична категорія: це складова національної і транснаціональної безпеки, тобто такий стан розвитку суспільних правовідносин і відповідних їм правових зв'язків за яких системою правових норм, інших державно-правових і соціальних засобів гарантується захищеність права громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля, забезпечується регулювання здійснення екологічно небезпечної діяльності і запобігання погіршенню стану довкілля та інших наслідків, небезпечних для життя і здоров'я особи, суспільства і держави, яка потребує чіткої конституціоналізації у чинному законодавстві [2, с.191].

Вчений-правознавець Ю.В.Корнеєв вважає, що екологічна безпека є суттєвою і важливою складовою частиною національної безпеки держави, тому що вона має забезпечити захист життєво важливих інтересів осіб, суспільства і держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. Для нашої держави у сучасних умовах внутрішні і зовнішні загрози є дуже актуальними. Зовнішні загрози безпосередньо пов'язані з безпекою життєдіяльності населення і держави, особливо зараз в період сучасних війн та воєнних конфліктів, виникнення глобальних техногенних екологічних катастроф за межами України (на землі, у навколишньому просторі), що можуть спричинити негативний вплив на населення та територію держави. Внутрішні загрози пов'язані з надзвичайними ситуаціями техногенного і природного характеру або можуть бути спровоковані терористичними діями [3, с.123].

Легальне визначення екологічної безпеки закріплено в ст 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», у відповідності до якої екологічна безпека, це такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей. Екологічна безпека гарантується громадянам України шляхом здійсненням широкого комплексу взаємопов'язаних політичних, економічних, технічних, організаційних, державно-правових та інших заходів [4].

Саме екологічна безпека виступає тим механізмом, за допомогою якого має бути попереджений процес деградації природних ресурсів та здійснена процедура оздоровлення навколишнього природного середовища. За допомогою функціонування в державі політики екологічної безпеки остання піклується про здоров'я громадян, розробляє правові та економічні заходи щодо відшкодування завданих збитків навколишньому природному середовищу та нормальним умовам для життя людини та суспільства.

На національному рівні наша держава здійснює провідну роль у системі забезпечення безпеки, а охорону навколишнього середовища визначає одним з ключових положень української політики національної безпеки. Вона створює розгалужену законодавчу базу і виконавчі органи, підтримує силові структури на рівні, необхідному для виконання покладених на них завдань, створення системи попередження негативних наслідків екологічних та техногенних катастроф, забезпечує розвиток економіки, політично-соціальну стабільність, участь опозиційних партій, громадських організацій, незалежних експертів у діяльності відповідних державних структур, що забезпечують безпеку, та сталість розвитку суспільства України [5, с.486].

Так, Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» встановлює правові та організаційні засади оцінки впливу на довкілля, спрямованої на запобігання шкоді довкіллю, забезпечення екологічної безпеки, охорони довкілля,

ISSN 2786-6025 Online

раціонального використання і відтворення природних ресурсів, у процесі прийняття рішень про провадження господарської діяльності, яка може мати значний вплив на довкілля, з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів [6]. В свою чергу Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, виконання документів державного планування та поширюється на документи державного планування, які стосуються сільського господарства, лісового господарства, рибного господарства, енергетики, промисловості, транспорту, управління відходами, використання водних ресурсів, охорони довкілля, телекомунікацій, туризму, містобудування або землеустрою (схеми) та виконання яких передбачатиме реалізацію видів діяльності, щодо яких законодавством передбачено здійснення процедури оцінки впливу на довкілля, або які вимагають оцінки, зважаючи на ймовірні наслідки для територій та об'єктів природно-заповідного фонду та екологічної мережі, крім тих, що стосуються створення або розширення територій та об'єктів природно-заповідного фонду [7].

До стратегічних цілей екологічної безпеки на думку науковців відносяться: зменшення рівня промислового забруднення; створення ефективної системи хімічної безпеки; забезпечення раціонального використання природних ресурсів; досягнення «доброго» екологічного стану вод; забезпечення сталого лісоуправління та підвищення здатності лісових екосистем адаптуватися до зміни клімату; створення правових та економічних підстав для запровадження ієрархії поводження з відходами; підвищення ефективності державної системи оцінки впливу на довкілля та державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища; збереження біорізноманіття та забезпечення розвитку природно-заповідного фонду в Україні; включення заходів з екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату в національні, регіональні стратегії, плани управління річковими басейнами; підвищення обізнаності представників центральних і місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які уповноважені на прийняття рішень у сфері навколишнього природного середовища, з питань пом'якшення та адаптації до зміни клімату [8].

Загрозлива екологічна ситуація в державі є наслідком тривалого домінування принципу отримання максимальної вигоди. Тобто досягнення максимального економічного ефекту за мінімальних затрат. Водночас темпи економічного зростання виключали будь-який інтерес до вимог екологічної безпеки. Перше місце посідає економічний аспект природокористування, а питання екологічної безпеки не враховуються повною мірою. Внаслідок такої політики природокористування екологічна ситуація наближається до критичної межі. Виникають безповоротні кризові та катастрофічні зміни в довкіллі [9,

с.66]. Саме тому держава постійно працює над системами запобігання екологічним і техногенним катастрофам, сприяє економічному розвитку, політичній стабільності та соціальній рівновазі.

Подолання екологічних загроз є складовою економічної політики держави та основним завданням політики екологічної. Субординація політик не має методологічно усталеної парадигми. І це вимагає певного дослідження методологічних проблем та засад визначення ролі і місця екологічної безпеки в системі національної безпеки у контексті забезпечення економічної безпеки.

Так, у стратегічному сенсі економічну безпеку гарантує лише конкурентоспроможна економіка. Однак, держава практичним господарським управлінням переважно вирішує лише локальні завдання і досягає локальних цілей, що становлять повсякденну актуальність, і орієнтує на це всі вектори державної політики. Екологічна ж безпека своєю чергою повинна уможливлюватися саме через реалізацію стратегічних цілей, так як результативність екологічної політики визначається з часом та потребує постійного державного піклування, передусім на інституційному рівні. Тому, для здійснення екологічної політики на державному рівні потрібно достатньо усвідомлювати не лише екологічні проблеми, а й економічну можливість їхнього розв'язання [10, с.73]

Сучасна екологічна політика розробляється і впроваджується в напружених політичних умовах, за яких різноманітні політичні цілі та інтереси відомств часто призводять до конфліктів між окремими суб'єктами суспільства. Звичайними, нажаль, стають ситуації, коли надзвичайно важко знайти політичний консенсус між екологічними органами та природокористувачами, інтереси яких часто лобіюються відповідними відомствами та місцевими владними і неурядовими структурами. Формування екологічної політики є процесом, що належить до найвищих рівнів політики, який репрезентує всеохоплюючий підхід до конкретних екологічних проблем, врівноважуючи цілі економічного розвитку та охорони довкілля, розглядаючи їх вплив на розподіл національних багатств та макроекономіку. Але найважливіше те, що екологічну політику повинні впроваджувати на мікрорівні, на кожному підприємстві та іншому об'єкті, що впливає на стан довкілля. Прийнятність екологічної політики та її дотримання залежить від того, в якій мірі нижчі рівні урядових органів, промисловості та інших суб'єктів регулювання сприймають встановлені цілі та завдання екологічної політики як такі, що є справедливими та реальними [11, с.11].

Екологічну політику можна визначити як організаційну та регулятивно-контрольну діяльність суспільства і держави, спрямовану на охорону, невиснажливе використання та відтворення природних ресурсів, оздоровлення довкілля, ефективне поєднання функцій природокористування та охорони природи, забезпечення норм екологічної безпеки.

ISSN 2786-6025 Online

Складовими екологічної політики в демократичному суспільстві вважають: належну та ефективну систему державного управління у сфері охорони, невиснажливого використання та відтворення природних ресурсів; належний державний та громадський нагляд за дотриманням чинного природоохоронного законодавства та міжнародних природоохоронних зобов'язань країни; належну інформаційну політику щодо довкілля; належний рівень екологічної експертизи екологічно небезпечних проектів; належну систему прийняття державних рішень із питань, що стосуються довкілля, яка б передбачала обов'язкове залучення громадськості; належну систему відповідальності влади, конкретних посадових осіб та громадян за порушення принципів збалансованого розвитку, норм та положень природоохоронного законодавства; належну освітню та просвітницьку діяльність [12].

До завдань державної екологічної політики у відповідності до Закону України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» належить: зниження рівня забруднення атмосферного повітря та вод; регулювання промислового вилову водних живих ресурсів у межах територіальних вод виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу і внутрішніх водоймах України; зменшення антропогенного впливу на екосистеми Чорного та Азовського морів; покращення якості ґрунтів та впровадження ефективної системи підвищення їх родючості; запровадження управління екологічним ризиком на основі його моделювання в режимі реального часу із залученням новітніх інформаційних технологій з метою захисту природних екосистем, здоров'я та благополуччя населення; запобігання розповсюдженню інвазійних видів та контроль за появою та розповсюдженням таких видів у природних екосистемах, у тому числі морських; забезпечення та сприяння використанню сучасних пестицидів та агрохімікатів з мінімальним негативним впливом на флору, фауну та здоров'я людини; зменшення обсягу винесення радіонуклідів за межі зони відчуження і зони безумовного відселення; запобігання неконтрольованому вивільненню генетично модифікованих організмів у навколишнє природне середовище; формування екологічної складової державної системи захисту критичної інфраструктури України; стимулювання заміщення первинних природних ресурсів за рахунок використання відходів виробництва чи побічних продуктів, у тому числі шлаків; упровадження сталої системи управління відходами та небезпечними хімічними речовинами; розв'язання екологічних проблем, відновлення та збереження навколишнього природного середовища [13].

Подолання екологічних загроз є складовою економічної політики держави та основним завданням екологічної політики. Зважаючи на системний характер екологічних проблем, їх кореляцію з політичними, воєнними,

економічними, технологічними та соціальними факторами, стратегія екологічної безпеки вбачається як одна з фундаментальних складових національної безпеки, національних цінностей й інтересів.

На думку науковців національний екологічний інтерес є фундаментальною цінністю суспільства, і піднесення його значення сприятиме поступальному розвитку держави. Реалізація національного екологічного інтересу спирається на поєднання інтересів регіону, міста, об'єкта з інтересами держави та виконанням державою конституційних зобов'язань і міжнародних угод. Національний екологічний інтерес забезпечується державними інституціями і державною політикою органічної єдності гуманітарного, технологічного, соціально-економічного розвитку, політичної стабільності й піднесення добробуту населення. Фактично всім тим, що звертає суспільство до загальнолюдських цінностей, соціального захисту і гуманітарних пріоритетів [10, с.74].

Висновки. Екологічна безпека як складова національної безпеки відіграє провідну роль у забезпеченні життєдіяльності людини та суспільства, впливає на економічний розвиток держави та є транснаціональною проблемою. Вона сприяє попередженню погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей і поєднує в собі політику держави з її стратегічними цілями та завданнями, безпосередньо залежить від техногенного природного навантаження, нераціонального та неконтрольного використання природних ресурсів. Ефективність екологічної безпеки залежить від правового її регулювання (законодавчого закріплення та законодавчого виокремлення) чим досягається соціальний розвиток національної безпеки держави. Міжнародний рівень екологічної безпеки та міжнародні екологічні відносини на решті мають перерости в площину дієвого механізму захисту екосистеми, а не носити декларативний характер без жодних зобов'язань іноземних держав та негайного втручання в ліквідацію екологічної кризи.

Література:

1. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

2. Подуфалов П.П. Правове регулювання екологічної безпеки України. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXXII КАРИШИНСЬКІ ЧИТАННЯ)*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Полтава, 29–30 травня 2025 р.) / за заг. ред. М. В. Гриньової. Полтава : ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2025. С.190-191.

3. Корнеєв Ю. В. Поняття та правове регулювання екологічної безпеки в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2021. № 49. С.122-125.

4. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.

ISSN 2786-6025 Online

5. Мальований М.С. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування: колективна монографія. Київ, 2022. 566с.

6. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19>.

7. Про стратегічну екологічну оцінку: Закон України 20 березня 2018 року № 2354-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19>.

8. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату до 2030 року: розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021>.

9. Гобела В. В. Особливості правового регулювання забезпечення екологічної безпеки та джерела екологічного права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія економічна)*. 2015. № 1. С.64-73.

10. Хилько М. І. Екологічна безпека як фундаментальна складова національної безпеки. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса, Сер.: Політичні науки*. 2021. Жовтень. С.69-75

11. Гетьман А.П. Правове забезпечення екологічної політики в системі національної безпеки України. *Адаптація до права ЄС регулювання економіки України в сучасних умовах: зб. наук. пр. (за матеріалами «Круглого столу», м. Харків, 26 трав. 2015 р.) / редкол.: С. М. Прилипка, Ю. Є. Атаманова, С. В. Глібок, К. В. Єфремова. Х: НДІ ПЗІР, 2015. С.6-12.*

12. Калашник О. Екологічна безпека як складова державної політики України: понятійно-термінологічний аспект. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26675/151074-tekststatti-326497-1-10-20181214.pdf>

13. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28 лютого 2019 року № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19>.

14. Копанчук В.О. Екологічна безпека як складова національної безпеки України: сучасні концепції та підходи. *Вісник НАДУ. Серія: Державне управління*. 2020. № 2. С.45-49.

15. Кузнецова Л.В., Горбаченко Ю.М., Пасинчук К.М. Водно-екологічна безпека як складовий елемент Національної безпеки України. *Юридичний електронний науковий журнал*. 2022. № 4. С. 225-228.

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (2010) Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky [On the principles of domestic and foreign policy]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17> [in Ukraine].

2. Podufalov, P.P. (2025) Pravove rehulivannia ekolohichnoi bezpeky Ukrainy [Legal regulation of environmental safety in Ukraine]. *Metodyka navchannia pryrodnychkh dystsyplin u sereanii ta vyshchii shkoli (XXXII KARYShYNSKI ChYTANNIa): materialy Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii (m. Poltava, 29–30 travnia 2025 r.) / za zah. red. M. V. Hrynovoi. Poltava : PNPU imeni V.H.Korolenka, p.190-191 [in Ukraine].*

3. Kornieiev, Yu. V. (2021). Poniattia ta pravove rehulivannia ekolohichnoi bezpeky v Ukraini [The concept and legal regulation of environmental safety in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia*. № 49. S.122-125 [in Ukraine].

4. Verkhovna Rada of Ukraine (1991) Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho sere dovshcha [On environmental protection]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> [in Ukraine].

5. Malovanyi, M.S. (2022) Stalyi rozvytok: zakhyst navkolishnoho seredovyshcha. Enerhooshchadnist. Zbalansovane pryrodokorystuvannia [Sustainable development: environmental protection. Energy efficiency. Balanced use of nature: collective monograph]: kolektyvna monohrafiia. Kyiv, 566 s. [in Ukraine].

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2017) Pro otsinku vplyvu na dovkillia [About environmental impact assessment]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> [in Ukraine].

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2018) Pro stratehichnu ekolohichnu otsinku [About strategic environmental assessment]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2354-19> [in Ukraine].

8. Kabinetu Ministriv Ukrainy (2021) Stratehiia ekolohichnoi bezpeky ta adaptatsii do zminy klimatu do 2030 roku [Strategy for environmental security and adaptation to climate change until 2030]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021> [in Ukraine].

9. Hobela, V. V. (2015) Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky ta dzherela ekolohichnoho prava [Peculiarities of legal regulation of ensuring environmental safety and sources of environmental law]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav (seriia ekonomichna). № 1. S.64-73 [in Ukraine].

10. Khylyko, M. I. (2021) Ekolohichna bezpeka yak fundamentalna skladova natsionalnoi bezpeky [Environmental security as a fundamental component of national security]. Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu imeni Vasylia Stusa, Ser.: Politychni nauky. Zhovten. S.69-75 [in Ukraine].

11. Hetman, A.P. (2015) Pravove zabezpechennia ekolohichnoi polityky v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Legal support for environmental policy in the national security system of Ukraine]. Adaptatsiia do prava YeS rehuliuвання ekonomiky Ukrainy v suchasnykh umovakh: zb. nauk. pr. (za materialamy «Kruhloho stolu», m. Kharkiv, 26 trav. 2015 r.) / redkol.: S. M. Prylypko, Yu. Ye. Atamanova, S. V. Hlibko, K. V. Yefremova. Kh: NDI PZIR, S.6-12 [in Ukraine].

12. Kalashnyk, O. Ekolohichna bezpeka yak skladova derzhavnoi polityky Ukrainy: poniatiino-terminolohichniy aspekt [Environmental security as a component of the state policy of Ukraine: conceptual and terminological aspect]. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2022/feb/26675/151074-tekststatti-326497-1-10-20181214.pdf> [in Ukraine].

13. Verkhovna Rada of Ukraine (2019) Pro Osnovni zasady (stratehiu) derzhavnoi ekolohichnoi polityky Ukrainy na period do 2030 roku [On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the Period Until 2030]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> [in Ukraine].

14. Kopanchuk, V.O. (2020) Ekolohichna bezpeka yak skladova natsionalnoi bezpeky Ukrainy: suchasni kontseptsii ta pidkhody [Environmental security as a component of national security of Ukraine: modern concepts and approaches]. Visnyk NADU. Seriya: Derzhavne upravlinnia. 2020. № 2. S.45-49 [in Ukraine].

15. Kuznetsova, L.V., Horbachenko, Yu.M., Pasynchuk, K.M. (2022) Vodno-ekolohichna bezpeka yak skladovy element Natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Water and environmental security as a component of the National Security of Ukraine]. Yurydychnyi elektronnyi naukovyi zhurnal. № 4. S. 225-228 [in Ukraine].

Дата першого надходження статті до видання: 12.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 26.03.2026